

Dato: 29. maj 2006
Kontor: Civilkontoret
Sagsnr.: 2005-5440-0008
Dok.: RSB40788

Vejledning om beskæftigelses- og rodematerialer

1. Indledning

Det følger af § 5 i lov om smågrise, avls- og slagtesvin¹, at smågrise, avls- og slagtesvin skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde halm eller andet manipulerbart materiale, der kan opfylde deres behov for beskæftigelses- og rodematerialer. En tilsvarende bestemmelse fremgår af § 20 i bekendtgørelsen om beskyttelse af svin², hvilket medfører, at kravet også omfatter pattegrise og orner.

Samme krav fremgår af § 9 i lov om drægtige søer og gylte³. Som følge af en overgangsbestemmelse i lovens § 11, stk. 2, gælder kravet først fra 1. januar 2013 ved hold af drægtige søer og gylte i bygninger, der blev taget i brug inden lovændringens ikrafttræden den 15. maj 2003. Samme overgangsordning gælder for ikke-drægtige søer og gylte, jf. § 20, stk. 2, i svi-nebekendtgørelsen.

Kravet om rodemateriale har givet anledning til en betydelig mængde indskærpelser, og der har været rejst tvivl om, hvordan kravet kan opfyldes, herunder hvilke materialer, der kan anvendes, samt hvordan og i hvilken mængde materialerne skal tildeles.

¹ Lov nr. 104 af 14. februar 2000 om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin som ændret ved lov nr. 295 af 30. april 2003.

² Bekendtgørelse nr. 323 af 6. maj 2003 om beskyttelse af svin med senere ændringer.

³ Lov nr. 404 af 26. juni 1998 om indendørs hold af drægtige søer og gylte som ændret ved lov nr. 295 af 30. april 2003.

Det beror altid på en konkret faglig vurdering, om lovgivningens krav om beskæftigelses- og rodemateriale er overholdt, og denne vejledning har til formål at tydeliggøre og præcisere Justitsministeriets og Fødevarestyrelsens fortolkning af reglerne med henblik på at sikre en ensartet vurdering. Vejledningens generelle indhold er rettet mod alle typer af svin, mens de angivne eksempler og skemaet kun giver vejledning om opfyldelse af kravet om beskæftigelses- og rodemateriale for smågrise, avls- og slagtesvin.

Det bemærkes, at den endelige afgørelse af, hvordan reglerne om beskæftigelses- og rodemateriale skal fortolkes, henhører under domstolene.

2. Materialer

Det følger af bilaget til svinedirektivet⁴, som er gennemført i dansk ret ved § 5 i lov om smågrise, avls- og slagtesvin, § 9 i lov om drægtige søer og gylte samt § 20 i svinebekendtgørelsen, at beskæftigelses- og rodemateriale eksempelvis kan bestå af ”halm, hø, træ, savsmuld, svampekompost, tørv eller en blanding heraf”. Opregningen i direktivet er ikke udtømmende.

Det er på baggrund af direktivets eksempler Justitsministeriets og Fødevarestyrelsens opfattelse, at beskæftigelses- og rodemateriale skal være af naturmaterialer, og at følgende materialer udover de i direktivet nævnte eksempler, kan udgøre beskæftigelses- og rodemateriale:

- Efter forarbejderne til § 5 i lov om smågrise, avls- og slagtesvin kan andre manipulerbare materialer anvendes, f.eks. sisalreb. Det må endvidere antages, at pektinaffald kan udgøre beskæftigelses- og rodemateriale.
- Forarbejderne medfører endvidere efter Justitsministeriets og Fødevarestyrelsens opfattelse, at foder, der tildeles i automater, der skal manipuleres for at få foderet ud, i visse tilfælde kan udgøre *rodemateriale* (men ikke beskæftigelsesmateriale), jf. nedenstående om tildelingsmetoder.

Justitsministeriets og Fødevarestyrelsens fortolkning indebærer, at følgende materialer ikke kan udgøre beskæftigelses- og rodemateriale, uanset hvordan og i hvilken mængde de tildeles:

- Metalkæder, plastbolde, plastredskaber, kunstige gummigrisehaler, bildæk og lignende.

⁴ Rådets direktiv 91/630/EØF af 19. november 1991 om fastsættelse af mindstekrav med hensyn til beskyttelse af svin som ændret ved Rådets direktiv 2001/88/EF af 23. oktober 2001 og Kommissionens direktiv 2001/93/EF af 9. november 2001.

Materiale, der er så tilsølet, at det er uinteressant for svinene, kan heller ikke opfylde kravet om beskæftigelses- og rodemateriale.

Det er endvidere en betingelse, at materialet ikke bringer dyrenes sundhed i fare, jf. dyreværnslovens § 1, og at materialet ikke er til fare for fødevarer sikkerheden, jf. gældende fødevarerelovgivning. Dette indebærer, at f.eks. aviser og imprægneret eller på anden måde behandlet træ, ikke kan anvendes som beskæftigelses- og rodemateriale.

3. Tildeling

Det fremgår af forarbejderne til § 5 i lov om smågrise, avls- og slagtesvin, at det må antages, at det manipulerbare materiale skal tildeles på gulvet, hvor dyrene kan rode i det, hvis det skal opfylde kravet om beskæftigelses- og rodemateriale.

'På gulvet' må forstås sådan, at betingelsen i hvert fald er opfyldt, hvis beskæftigelses- og rodematerialet tildeles på gulvniveau, f.eks. en trækævla, der ligger på gulvet (fastgjort i kæde eller fritliggende), og strøelse eller halm (evt. i sammenpressede blokke), der tildeles på gulvet.

Betingelsen må endvidere anses for opfyldt, hvis halm tildeles i en hæk, hvorfra svinene kan hive halmen ud. En del af halmen vil i disse tilfælde lande på gulvet, hvorefter svinene vil kunne rode i det. For at kravet om beskæftigelses- og rodemateriale kan opfyldes ved at tildele halm i en hæk, er det derfor en betingelse, at hækken er indstillet således, at svinene har mulighed for at hive halm ud. Halmhække kan anvendes som beskæftigelses- og rodemateriale uafhængigt af gulvets udformning.

Hvis sisalreb anvendes som beskæftigelses- og rodemateriale, skal det som udgangspunkt tildeles på en måde, så svinet kan rode i det på gulvniveau. Rebets levetid kan forlænges ved at binde knuder på det. Det er endvidere Justitsministeriets og Fødevarerstyrelsens opfattelse, at reb, der hænger og ikke rører gulvet, kan udgøre *beskæftigelsesmateriale*, hvis det tildeles sammen med foder tildelt i foderautomat, jf. nedenfor. I disse tilfælde vil kravet om beskæftigelses- og rodemateriale blive opfyldt ved en kombination af rebet (*beskæftigelsesmateriale*) og foder tildelt som beskrevet nedenfor (*rodemateriale*).

Endelig må betingelsen om, at rodemateriale skal tildeles på gulvet, også anses for opfyldt, hvis der er permanent adgang til tørfoder tildelt i en automat, som svinene skal manipulere med for at få foderet ud, og som kun frigiver meget små mængder foder ad gangen.

Foderet skal tildeles på en flade i eller lidt over gulvhøjde, så svinet – stående i sin naturlige stilling og med hovedet rettet nedad – kan rode i foderet. Denne manipulerende adfærd i forbindelse med fodersøgning afspejler i vidt omfang svinets naturlige rodeadfærd i forbindelse med fødesøgning. Foder tildelt i en foderautomat, hvor svinet skal arbejde for at få foder, og hvor svinet derefter roder og indtager foderet, kan derfor opfylde kravet om *rodemateriale*. Foder alene kan dog aldrig udgøre beskæftigelsesmateriale, og skal derfor altid anvendes sammen med et materiale, der kan opfylde svinets behov for beskæftigelse.

4. Mængde

Det fremgår af såvel svinedirektivet, som lovene om drægtige søer og gylte og om smågrise, avls- og slagtesvin samt svinebekendtgørelsen, at svinene skal have permanent adgang til beskæftigelses- og rodematerialer.

Dette krav indebærer efter Justitsministeriets og Fødevarestyrelsens opfattelse, at der til enhver tid skal være så meget beskæftigelses- og rodemateriale i stien, at en vis del af svinene kan rode samtidigt. Dette skyldes, at de svin, der befinder sig i umiddelbar nærhed af et svin, der roder, på grund af social facilitering vil blive motiverede til at udføre den samme undersøgende adfærd. Der er efter Justitsministeriets og Fødevarestyrelsens opfattelse derimod ikke krav om, at der til enhver tid skal være tilstrækkeligt materiale til, at samtlige svin i stien kan rode på én gang.

5. Eksempler

I det følgende anføres en række ikke udtømmende eksempler på, hvordan kravet om beskæftigelses- og rodemateriale kan opfyldes. Som nævnt indledningsvis beror vurderingen altid på et konkret fagligt skøn, og den endelige afgørelse af, om kravet er opfyldt, henhører under domstolene. Det er imidlertid Justitsministeriets og Fødevarestyrelsens opfattelse, at kravet som udgangspunkt vil være opfyldt i nedenstående situationer. Eksemplerne er i en række tilfælde tilpasset en given flokstørrelse og vedrører alene hold af smågrise (fravænnet gris), avls- og slagtesvin. Ved flere svin i stien, må nedenstående tilpasses.

5.1. Beskæftigelses- og rodemateriale

5.1.1. Halmhæk

Der skal være en halmhæk på mindst 60 cm til en sti med op til 18 smågrise (fravænnet gris), avls- eller slagtesvin. Hvis der ikke er fri adgang til hækken fra 3 sider (hvis den f.eks. er op-

sat i eller nær et hjørne), skal den være mindst 20 cm længere. Der skal altid være halm i hækken, og den skal indstilles, så svinene kan få halmen ud. Brugen af halmhæk som beskæftigelses- og rodemateriale er uafhængig af gulvets udformning.

5.1.2. Reb

Reb skal ophænges eller tildeles på anden måde, så en del af rebet ligger på gulvet. Som minimum kræves der to reb (evt. med knuder) til en sti med op til 18 smågrise (fravænnet gris), avls- eller slagtesvin. Rebene må dog ikke være så tilsølede, at svinene ikke har interesse for at rode med dem.

5.1.3. Strøelse i form af halm, spåner, spagnum, savsmuld, træflis, pektinaffald eller lignende tildelt på gulvet

Der skal til enhver tid være tilstrækkeligt strøelse i stien, til at der kan rodes i det. Strøelsen må ikke være så tilsølet, at svinene ikke er interesserede i at rode i det.

5.1.4. Halm eller spagnum i sammenpressede blokke tildelt på gulvet

Der skal være to blokke eller rimelige rester heraf til stede i en sti med op til 18 smågrise (fravænnet gris), avls- eller slagtesvin. Blokkene, eller resterne heraf, må ikke være så tilsølede, at svinene ikke har interesse for at rode med dem.

5.1.5. Træklods i kæde, i vippeanordning mellem to stier eller fritliggende træ eller grene

Der skal være mindst to klodser/kævler af blødt træ (f.eks. fyr) til en sti med 18 smågrise (fravænnet gris), avls- eller slagtesvin. Hvis træet ophænges i en kæde, evt. i vippeanordning mellem to stier, skal træet kunne ligge på gulvet, for at det kan udgøre både beskæftigelses- og rodemateriale. Hvis der anvendes grene, skal der til enhver tid være tilstrækkeligt med grene i stien, så der kan rodes med dem. Træet må ikke være så tilsølet, at svinene ikke har interesse for det.

5.1.6. Dybstrøelse

Dybstrøelse vil som udgangspunkt opfylde kravet om beskæftigelses- og rodemateriale. Strøelsen må dog ikke være så tilsølet, at svinene ikke har interesse i at rode i det.

5.2. Rodemateriale

5.2.1. Tørfoder tildelt i automat

Der skal være mindst én automat i en sti med op til 18 smågrise (fravænnet gris), avls- eller slagtesvin. Tørfoder kan udgøre rodemateriale, hvis svinene skal manipulere med automaten

for at få foder ud, og hvor automaten er konstrueret således, at der kun frigives meget små mængder foder ad gangen. Foderet skal tildeles på en flade i eller lidt over gulvhøjde, så svinet – stående i sin naturlige stilling og med hovedet rettet nedad – kan manipulere med automaten og rode i foderet. Foder kan ikke opfylde kravet om beskæftigelsesmateriale.

5.3. Beskæftigelsesmateriale

5.3.1. Reb

Der skal være mindst to reb (evt. med knuder) til en sti med op til 18 smågrise (fravænnet gris), avls- eller slagtesvin. Hvis rebet ophænges, så der ikke er en del, der ligger på gulvet, kan rebet alene udgøre beskæftigelsesmateriale (og ikke rodemateriale).

5.3.2. Automat med lodret tildeling af halm, spagnum eller andet i sammenpressede blokke

Der skal være mindst én automat til en sti med op til 18 smågrise (fravænnet gris), avls- eller slagtesvin, og automaten kan alene udgøre beskæftigelsesmateriale (og ikke rodemateriale). Der skal altid være blokke eller rimelige rester heraf i automaten.

5.3.3. Træ eller grene, der ikke ligger på gulvet (f.eks. i vippeanordning med kort kæde eller ophængt)

To klodser/kævler af blødt træ til en sti med 18 smågrise (fravænnet gris), avls- eller slagtesvin. Hvis der anvendes grene, skal der til enhver tid være tilstrækkeligt med grene i stien, til at svinene kan holdes beskæftiget. Træet må ikke være så tilsølet, at svinene ikke har interesse i det.

6. Sammenfatning

Nedenfor er en oversigt over materialer, der henholdsvis kan udgøre beskæftigelses- og rodemateriale, kun beskæftigelsesmateriale og kun rodemateriale. I de to sidstnævnte tilfælde skal materialerne suppleres med andet materiale, så svinets behov for såvel beskæftigelse, som for at rode, opfyldes.

Skemaet omhandler alene materialevalg. Derudover skal det ovenfor beskrevne om tildeling, mængde og materialets kvalitet iagttages.

	Rodemateriale	Beskæftigelsesmateriale	Behov for supplerings
Halmhæk	X	X	
Reb - ligger på gulvet	X	X	
Reb - ligger <i>ikke</i> på gulvet		X	X
Strøelse tildelt på gulvet	X	X	
Halm m.v. i blokke - ligger på gulvet	X	X	
Træklodser/grene - ligger på gulvet	X	X	
Træklodser/grene - ligger <i>ikke</i> på gulvet		X	X
Dybstrøelse	X	X	
Tørfoder i automat	X		X
Blokke tildelt i automat		X	X